

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Italijanska kulturna barbarstva nad jugoslovenskim narodom.

Dvignimo svoj glas!

Ljubljana, 6. oktobra.

Na kongresu UJU v Ljubljani je bilo iznešeno dejstvo, da ima Italija poleg vseh kulturnih pravic v Zadru tudi na južnem našem ozemlju za svoje narodne manjšine koncesije, ki tolčejo v obraz še tako globoki lojalnosti. Naša vlada je otvorila v Dalmaciji za naše državljane italijanske narodnosti italijanske šole in je dovolila, da smejo poučevati na njih učitelji iz Rima — italijanski državljani — in da se smejo v teh šolah uporabljati italijanske učne knjige, ki so odobrene edino od italijanske naučne uprave.

Celokupno jugoslovensko učiteljstvo se je čudilo tej velikodušni popustljivosti in se je zgražalo nad dejstvom.

Danes zahtevajo podobne koncesije naši sodržavljani — Nemci — ki hočejo prekoračnega števila nemških šol na našem ozemlju za svoje narodne manjšine, in ki hočejo vzeti nekako posestno stanje na učna mesta na teh nemških šolah.

Ob takih koncesijah in razmerah pri nas, pa prihajajo iz onstran meja naše države vesti o kulturnem kanibalstvu, o katerem poročamo na drugem mestu, in ki ga prednašamo pred forum jugoslovenskega učiteljstva, da se potom našega stanovskega tiska razširi po vsej državi, in da povzdigne tudi naše učiteljstvo potom svojih organizacij glas za kulturne pravice nad pol milijona našega naroda onstran nasilnih meja.

Italija, ne samo da ne da naši nad pol milijoni narodni manjšini odgovarjajoče nacionalne vzgoje v šolah, ropa danes celo potom šole ta del našega na-

roda pouka v lastnem narodnem učnem jeziku, kar bje historično priznanemu prvemu pedagoškemu načelu materinskega pouka kruto v obraz.

V času, ko je svetovna vojna razbila okove, ki so oklepali slovanske narode, da niso mogli samostojno razvijati svojega kulturnega, gospodarskega in političnega življenja, napravljala Italija nad živim delom jugoslovenskega naroda — ki ji je nasilno pripadel — zločin, ki bo klical še v pozni bodočnosti vsem našim rodovom po osveto.

In naši Nemci! Nič boljši niso, kljub temu, da se je za njih kulturna nasilja nad slovanskimi narodi v preteklosti zgodovina že kruto maščevala.

V istem trenotku, ko zahtevajo za svoje narodne manjšine, na našem ozemlju pretiranih pravic, ne dajo našim narodnim rojakom, manjšinam na Korškem niti najprimitivnejših pravic osnovnega šolstva, ki jim je zajamčeno z mednarodnimi pogodbami.

Spričo nastalih razmer je prva naša dolžnost, da potom svojega stanovskega tiska povzdignemo v vsej državi svoj glas in opozorimo čim širšo našo javnost in mase na kulturna nasilja nad našimi narodnimi rojaki in druga je naša dolžnost, da z delom med maso podpremo naša obrambna društva Jugoslovensko Matico, Ciril Metodovo Družbo in Gosposvetski zvon, da ohranimo vsaj v javnem življenju naš življenj in jezik onstran meja — dokler zgodovina ne doprineše svoje osvete. —k.

Barbarstvo Italije nad Jugosloveni.

Tretjina slovenskih učiteljev v Julijski Krajini na cesti. — Italija je zatvorila vse slovenske prve razrede osnovnih šol.

Iz Primorja prihaja mučeniški klic pod italijanskim gospodstvom preostalega pol milijona jugoslovenskega naroda. Mussolinijeva vlada je zatvorila v Julijski Krajini vse prve razrede slovenskih osnovnih šol ter uvedla šolsko reformo, katere edini namen je, degradirati na minimum za italijanske provinčne razmere tamkaj sorazmerno jako visoko stanje civilizacije in kulture našega naroda.

Minister Gentili je že delj časa pripravljaval preustrojstvo šolstva. Javnost je bila že zdavnaj poučena, da namerava vlada povišati šolsko obveznost na deželi od osem na deset let, v mestih od 10 na 12 let. Zaznalo se je, da ostane v Pri-

morju šoloobvezna dolžnost na izrečno zahtevo julijskih Italijanov do 14. leta, kakor pod Avstrijo. Veliko kritike je doživela tudi Gentilijeva reforma učiteljstva s sedmimi letniki, v prvi letnik pa bodo imeli pravico vstopiti desetletni otroci. Napovedovala se je i reforma srednjih in visokih šol s pristavkom, da je njeno težišče v infiltraciji nacionalizma po vseh učilnicah do najvišje mere. V ta namen naj se uvede državni jezik italijanski na vseh šolah v Italiji. Poyšod se mora poučevati italijanščino, kjer pa žive drugorodci, se upelje poleg splošnega urnika »dodatni urnik«, ki ga do danes še nihče ne pozna in čegar namen je, zakriti kulturno sramoto, ki jo uprizarjajo državniki Italije, države, ki se ob vsaki priliki poziva na svojo 2000letno kulturo.

LISTEK.

Vtiski na izletih in pri ogledovanju znamenitosti ob priliki kongresa UJU v Ljubljani.

(Dalje.)

Muzej.

V ponedeljek, 6. avgusta točno ob 9. uri dopoldne smo odšli izpred opernega gledališča v muzej. Ker je bilo število udeležencev preveliko, smo si ogledovali muzej v skupinah. Mogočni so bili vtiski, ki so se našim bratom iz juga brali in zrcalili na njih obrazih. Saj so pa tudi tu videli vso mogočno kulturo, ki si je tekem let priborila pot tudi v naše kraje med naše ljudstvo. Vsepošod, v vseh oddelkih so kazali tovariši veliko interesa nad razstavljenimi predmeti, ki dičijo sobane prostranega muzeja. Posebno težko so se ločili od zoološkega oddelka, izražajoč velikansko radost in presenečenje, da je sploh možna tako obširna zbirka. Tovarišice pa so občudovale lično dvorano, napolnjeno z narodnimi nošami. Tu so se radovale nad krasnimi izdelki, harmonič-

no ubranimi barvami in okraski, a največ zabave jim je nudila kmetaska sobana.

Vsak oddelek je nudil mnogo zanimivega in poučnega in ure so minevale kot trenutki. Kmalu sta minuli 2 uri in treba je bilo oditi dalje v tobačno tovarno. Vsem udeležencem je bilo jako žal, da morajo naprej, rekoč: »Ostati bi morali tu dolge dneve, da si vse znamenitosti ogledamo!«

Tobačna tovarna.

V oddelkih po 30—40 članov so si naši gostje ogledali to, v naši državi največjo tvornico duhana. Pod strokovnim vodstvom g. delovodij tobačne tovarne, katere nam je blagohotno ponudil gosp. ravnatelj zavoda, smo si ogledovali objekt za objektom. Največ interesnega pač nudijo objekti, kjer se izdelujejo cigarete. Tovariši in tovarišice so imele priliko spoznati vse različne načine izdelave cigaret, od priprave ročnega dela do najfinejših izdelkov s pomočjo strojev. Videli so velikanski napredek, ki ga nudijo moderni stroji tudi v tej stroki. Tu so videli popoln nastanek cigaret od

Gentilijev reformni šolski načrt je ministrski svet že odobril, ministrstvo pa ga je izdalo kot odlok z zakonsko veljavo na podlagi »pieni poteri«, generalnega pooblastila, ki ga je dobil g. Mussolini od parlamenta kmalu po svojem nastopu.

Ko je bil v Italiji prvi šolski dan, so tamošnji Slovenci upali na neštetokrat poudarjeno plemenitost in kulturnost italijanskega naroda ter so se zanašali na poštenost in dostojnost njegovih državnih voditeljev. Tem bolj so smeli to pričakovati, ker so Italijani ob okupaciji Primorske izdali velike letake z besedilom: »Slovenci! Pod Italijo boste imeli še več pravic, kakor doslej!«

Grozna vest, kakor glas mrtvaškega zvona, se je pa raznesla ob otvoritvi šol po Trstu in vsej deželi primorski, kjer bivajo Jugosloveni, vest, da je prišla iz Rima odredba, ki zahteva zatvoritev vseh prvih slovenskih razredov po vsej Julijski Krajini.

Posledice tega ukaza so strašne. Manjše vasi, kjer so le enorazrednice, bodo imele že letos edino italijansko šolo. V nekaj letih ne bo več ne duha ne sluha o slovenskem jeziku in ljudskih šolah. Naši otroci ne bodo več znali ne čitati, ne pisati slovensko. Da bi bila Gentilijeva odredba tem bolj efektna, so dobili 1. oktobra v Julijski Krajini plačo le tisti slovenski učitelji, ki so definitivni. Podučitelji, suplenti — in teh je mnogo, med njimi veliko, ki imajo že nad 10 službenih

let — niso dobili plače. Sodi se, da je sedaj tretjina učiteljev v Julijski Krajini na cesti.

Prvi slovenski razred mora zapreti tudi slovenska privatna (preje Ciril-Metodova) šola pri Sv. Jakobu v Trstu in otvoriti mora italijanskega. Tako so prisiljeni Slovenci tudi s svojim lastnim denarjem potučevati svojo lastno deco. Ali je mogoče pojmiti to grozoto? In zasebno šolo pri Sv. Jakobu v Trstu obiskuje nad 150 slovenskih otrok!

Tako počenjajo plemeniti Italijani z našim narodom v Julijski Krajini! Tako se izkazuje Italija prebivalstvu, kateremu se je prikazala kot odrešnica pravice! Noben drug narod na svetu danes ne bi bil sposoben, da vzame polmilijonkemu narodu, svojim lastnim sodržavljanom, najsvetejše, v težkih borbah že zdavnaj priborjene najelementarnejše pravice kulturnega in civiliziranega človeštva, materinske šole. Italija pa hoče novih kartagincev. Italija hoče novih sužnjev.

Kulturna sramota, ki so jo zagrešili sedaj voditelji italijanskega naroda, ne more in ne sme ostati zamolčana. Treba je, da izvedo vsi narodi, kakšni reprezentanti 2000letne kulture so danes v Italiji državni krmilarji.

Od one strani modro - belo - rdečih mejnikov se razlega obupen poziv zatiranega naroda: Kriknite v svet o krivicah, ki se nam godijo! Bijte plat zvona! Spasavajte! (Po »Jutru«.)

Kulturni kanibalizem.

»Edinost« od 5. oktobra 1923.

»Per norma delle dirigenze scolastiche si comunica che a datore dal 1. ottobre l'istruzione nella prima classe (sezione) delle scuole elementari dovrà essere esclusivamente in lingua italiana per tutte le materie. L'istruzione nella lingua slovena per i bambini delle dette classi sarà facoltativa.«

Slovenski se pravi to:

»V ravnanje šolskih vodstev se sporoča, da bo moral biti od 1. oktobra dalje pouk vseh predmetov v prvem razredu (oddelku) ljudskih šol izključno italijanski. Pouk slovenskega jezika bo za otroke omenjenih razredov neobvezen.«

Tako se glasi dobesedno uradno besedilo ene izmed onih sramotnih in vsakega kulturnega naroda nedostojnih naredb o poitalijančenju naših ljudskih šol. Čitatelji vedo, da so bili obveščeni o tem ukrepu že včeraj. Ako ga danes ponavljamo, storimo to, ker hočemo ta protizakoniti, protikulturni in protičloveški ukrep šolskega oblastva postaviti na poseben način na sramotni kamen pred na-

šo javnostjo. Vsa grdoba in ostudnost nekulturne šolske politike napram naši narodni manjšini mora priti na dan in na luč. Oblastnike, ki uvajajo pri nas, prezirajoč najplemenitejša načela civiliziranega sožitja med narodi, najgrše kulturno trpinčenje, kar jih pozna zgodovina civilizacije z njene slabe strani, naj postavimo pred zrcalo, ki so mu sami napravili okvir, da bodo videli v njem svojo pravo podobo.

Kakor smo tudi že poročali, se je vršilo pred dobrim tednom v Padovi zborovanje italijanskega društva za raznarodovanje drugorodcev »Dante Alighieri«. Zborovanje je otvoril v imenu vlade minister za kolonije (!) Federzoni. Imel je daljši otvoritveni govor, v katerem je orisal pomen društva »Dante Alighieri« in cilje, za katerimi ima stremiti v novi dobi, ki je napočila po koncu vojne. Ministrova izvajanja so tako značilna, so tako zgovorna priča o tako grozni dvojni morali, da bi se je moral sramovati zadnji capin, kaj šele minister, ki nastopa v imenu kralja in vlade in ki je par

Strojne tovarne in livarne.

Popoldne ob 2. uri se je zopet zbralo mogočno število udeležencev 250—350 po številu na obširnem trgu Sv. Jakoba. V prijetnem pogovoru smo kmalu došli v strojno tovarno v Zvonarski ulici. V dveh številnih skupinah smo si ogledali pod strokovnim vodstvom dveh gospodov inženirjev izdelovanje posameznih kovinskih predmetov. V livarni smo si ogledali ulivanje različnih predmetov, a v strugarini pa brušenje in snaženje kovinskih izdelkov. Tovariši iz juga so se čudili in so pripoznali, da se tudi pri nas izdelujejo fini izdelki, ki popolnoma lahko konkurirajo z inozemstvom.

V zvonarni so natančno videli ulivanje zvonov, vseh velikosti. Delavstvo jim je drage volje dalo vse potrebne informacije glede načina in procesa vlivanja. Z vidnim zadovoljstvom so zapustili to tovarno, zopet bogatejši na svojem znanju. Od tod smo po bližnjici skozi bivši »Samassov vrt«, katerega so nam drage volje odprli, odšli po senčnati poti na Ljubljanski grad.

(Dalje prihodnjič.)

stopnje, ko je papir še v balah in tobak v skladišču, pa preko različnih procesov do končne stopnje, ko cigareta popolnoma narejena zapusti stroj ter se sortira v zavitke. Največje občudovanje jim je pa nudil stroj za izdelavo stročnic s svojo fino mehaniko. Ogledovali smo si dalje še izdelavo tobaka v zavojih, dalje izdelavo kartonskih škatelj in končno še ročno izdelavo cigar. Ta stroka se bo pomalem v tej tovarni opustila.

Poslovili smo se od prijaznega delovodje in odšli v

Umetniško razstavo kluba »Mladih«.

Med tem, ko si je muzej in tobačno tovarno ogledalo okroglo 300 nedelegatov, je posetilo to razstavo okroglo 900 tovarišev in tovarišic. Tudi tu so nam g. razlagalci tolmačili različne slike, kipe in silhuete najmodernejših naših slikarjev in kiparjev — ekspresionistov. Ne morem se spuščati v oceno posameznih del, samo eno pripomnim, da so udeleženci zapustili razstavo z najrazličnejšimi ugodnimi in neugodnimi čuvstvi, vsi pa zadovoljni, da so videli zopet nekaj posebnega.

L.

dni poprej glasoval z drugimi ministri vred za poitalijančenje slovanskih in nemških ljudskih šol.

Evo torej, kaj je rekel minister Federzoni na zborovanju v Padovi:

»Niti zmagoslavni mir ni mogel pridružiti veliki italijanski družini vseh so-plemenjakov, ki so ločeni in raztreseni. Mnogi med njimi podlegajo še vedno popačevalni nadmočnosti raznih jezikov, raznih duševnosti in raznih oblik socialnega in duševnega življenja. Nekateri se zastonj tega zavedajo in se zastonj upirajo, drugi so še nezavedni in lenobni. V njih je italijanstvo ogroženo, v njihovih otrokih se bori s smrtjo, a v njihovih vnu-kih bo morda že popolnoma ugasnilo. To italijanstvo, ki obrobje obale Sredozem-skega morja od genovskega stolpa v Ga-lati do ozkih napoletanskih uličic v Mar-seille, od beneških stez na Krfu do sicili-janskih nasadov v Sfaksu in ki gleda na Padovo kot na žarki studenec svojega znanja in tradicionalni trg svojega pro-meta, to italijanstvo se mora zaščititi za časa. Ščititi to italijanstvo, ki ga tvorijo jezik, običaji, kultura, zavednost, je za nas samo narodna dolžnost, temveč pred-vsem naše človečansko pravo. In tej pravici se ne moremo odreči, a drugi nimajo nikakega poštenega razloga, da bi videli v tem kak nevaren ali sovražni načrt.«

Čitatelj ima sedaj pred seboj oba do-kumenta. Minister Federzoni se sklicuje na človečansko pravo, ko utemeljuje po-trebo in dolžnost zaščititi italijanskih manjšin v inozemstvu. Izvrstna ideja in

neoporečno stališče! Toda na kakšno pravo se je naslanjal isti minister, ko je par dni prej, kakor smo že zgoraj omenili, glasoval na seji ministrskega sveta za novi šolski zakon ministra Gentile, s katerim se hočejo poteptati najelemtarnejša človečanska načela, se pljuje javno pred vsem svetom na najprvotnejši čut človečnosti, ki se ga zaveda in ga spoštuje tudi najbolj divje plemo sredi Afrike, namreč na pravico človeka do lastnega duševnega življenja? Na kakšno pravo se opirajo šolski skrbnik v Trstu, predsed-nik okrajnega šolskega sveta v Postojni g. Stranieri in razni drugi »Stranieri«, ko izdajajo na lastno pest ukaze, da se imajo naše šole v nasprotju z obče priznanim pravom manjšinskih pravic zapreti oziro-ma poitalijančiti?

Ako je zaščita italijanskih manjšin, njihovega jezika in njihove kulture utemeljena v občem človečanskem pravu, pot-tem pač ne more biti ono pravo, s katerim se v Rimu upravičuje zatiranje drugih manjšin, človečansko pravo, temveč ravnopropno. Oblastniki v Rimu so se postavili glede nas na stališče prava kulturnega kanibalizma. Kakor jedo nekatera divja plemena meso s človeškega telesa — in to so kanibali — tako se pripravljajo sedaj veselica, na kateri naj bi se naši brezvestni in brezčutni oblastniki gostili z dušami naših nedolžnih otročičev.

Ali bomo to dovolili? Ne! V središču zapadnoevropske civilizacije ne sme biti mesta za nikak kanibalizem. Vlada mora popraviti, kar je zagrešila nad našo šolo!

Tudi srednji šoli v Idriji odpravljene.

Včerajšnji »Piccolo« je prinesel zopet skrajno zvito sestavljeno oficijelno poročilo, kakršnih dežuje v zadnjem času in ki se glasi:

Tiskovni urad izredne komisije za Furlansko pokrajino poroča:

Kraljeva izredna komisija za upravo Furlanske pokrajine je vzela na znanje, da se je dovolil tečaj nižjega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom (tečaj obsega štiri nižje razrede novega tehničnega zavoda Op. uređ.) na Tehničnem zavodu v Vidmu, in si pridržali skle-

panje o tozadevnih izdatkih za poznejši čas.

Tako se je glasilo nedolžno, a perfidno poročilo!

Nikjer ni namreč omenjeno, da je s tem zapečateni ušoda obeh srednjih šol v Idriji, višje realke in gimnazije, in sicer za večno. Mesto dveh popolnih srednjih šol se nam obeta ena sama nižja srednja šola. Ali boljše samo nižji tečaj na itali-janski srednji šoli in še to v — Vidmu.

»Edinost«.

Demokraska ali birokraska uprava prosvete.

Zakonodajni odbor narodne skupščine pretresava srednješolski zakon, listi pa poročajo, da bo v kratkem predložen ministrskemu svetu tudi zakon o uni-verzah.

Tako se gradi stavba naše prosvete za državo pri sredini in pri vrhu, ne da bi se sporazumeli prej o temelju, na katerem naj stoji vsi specialni zakoni. Da prosvetna uprava ne bo mogla biti za srednje šole svoja, za visoke šole svoja, za osnovne šole svoja, to je jasno. Tudi potrebuje šolstvo vseh vrst medsebojne vezi, zato je uprava ono, kar ima tvoriti vez med poedinimi kategorijami šolstva. Danes ni še zakona o centralni upravi in dokler tega ni, je težko govoriti o oblastni upravi. To velja za vse stroke in tudi za prosveto!

Na jasno določenih smernicah prosvetne uprave bi se dali dobro izgraditi specialni šolski zakoni. Graditi specialne zakone za srednje in visoke šole brez zakona o prosvetni upravi in brez zakona o osnovnih šolah, se pravi graditi stavbo od vrha navzdol — graditi stavbo brez temelja.

Lani se je pojavila nenadno vest o posebnem zakonu »O ureditvi Glavnega Prosvetnega Saveta v Beogradu«, ne da bi se mislilo pri tem tudi na ureditev nižjih prosvetnih korporacij, t. j. v ob-lastih in okrajih šolskih svetov; pravkar se pa pojavlja poročilo, da se meni s srednješolskim zakonom odpraviti okraj-ne in oblastne šolske svete.

To se pojavlja v času, ko je s amo- uprava najvišje načelo, za katero se bori učiteljstvo; v času, ko se bori učil-

teljstvo za ločitev prosvetne uprave od politiške, ki često ovira njen pravi razmah; v času, ko se bori učiteljstvo v znamenju samouprave za uveljavljenje in upeljavo učiteljskih zbormic; v času, ko se bori učiteljstvo in ljudstvo za oja-čenje vpliva na upravo potom šolskih korporacij.

Odpraviti šolske korporacije se pravi izročiti šolsko upravo popolnoma v roke posameznim osebam, izročiti jo popolnoma birokratizmu; odvzeti učiteljstvu in ljudstvu vsak vpliv in soodločevanje pri prosvetni upravi ter s tem večati njega nezadovoljstva; odtegniti šolsko upravo vsekaki kontroli in zakonito urejeni kritiki.

Okrajni in oblastni šolski sveti so edini forum, kjer učiteljstvo in ljudstvo lahko zakonito predloži svoje želje in misli glede šolske uprave, da ne rečemo prosvetne politike. Tolmačenje po poslan-cih ima često preveč politiških primesi, ki so često na škodo dobri stvari prosvete in kulturnega napredka.

Zato mora učiteljstvo odločno nastopiti za ohranitev šolskih korporacij in se boriti proti ataki na nje, najsi pride od katerekoli strani.

Odpraviti šolske korporacije pri srednješolskem zakonu, se pravi napravi-ti prejudic za osnovno šolstvo!

Ponavljamo glas učiteljstva, ki se je ponovno izreklo za demokrasko in proti birokraski upravi prosvete, kar bi pomenil tudi najnovejši poizkus — odprave šolskih korporacij in najsi velja to za ka-terikoli del šolstva. —k.

Splošne vesti.

— Imenovanje tov. P. Flereta za re-ferenta v ministrstvu prosvete. Narodna Prosveta poroča: Naš ugledni drug i član našega Udruženja g. Pavel Flere, po odluci G. Ministra Prosvete postavljen je za učitelja beogradskog s tim, da radi u odeljenju za osnovnu nastavu Ministerstva Prosvete kao referent za Sloveniju. Kako saznajemo uskoro će na isti način biti određen i jedan od hrvatskih učitelja kao referent za poslove osnovne nastave u Hrvatskoj.

— Dopis o »Slomškovi zvezi« iz Štajerskega.* Ob »orlovskem taboru 1920 v Mariboru se je poskušalo ustanoviti »Slomškovo zvezo« za Štajersko. Da bi bolj vleklo, so priglašali celo »glasovite« govornike iz Kranjske. Tedaj je »Učiteljski Tovariš« pravočasno opozoril štajersko učiteljstvo na nameravani naskok na njegovo obče znano disciplino in harmonijo, in sicer je to storil v članku: »Dopis iz Štajerskega o Slomškovi zvezi«. Prav

* Dopis je došel prepozno za objavo pred 7. t. m. Op. ured.

dobro je ožigosal dobro preračunjeno nakanom gotovih činiteljev, spraviti tudi med štajersko učiteljstvo jabolko prepira in sovraštva, dobro se zavedajoč, da nesloga med učiteljstvom tlači in slabi sicer krepko učiteljsko organizacijo in šolo, a v isti meri jači neprijatelje šole in učiteljskega stanu. »Mariborski Delavec«, sedaj dnevnik »Tabor« pa je prinesel ravno na kritični dan vrstice »Slomškar«. In vse je šlo rakom žvižgat! Komaj so ujeli par kalinov za osnovalni odbor — članov pa ni bilo dobiti in »Slomškova zveza« za Štajersko je brez sledu umolknila. Pa korajža velja! Sedaj napravijo drugi naskok na trdnjavo učiteljske stanovske zavesti na Štajerskem. Zopet vpregajo gospode Orle, da srfotajo Slomškovo ladujo v jasne višave... V nedeljo, dne 7. t. m. obhajajo 15letnico »Mariborskega Orla« in bobnajo skupaj od desne in leve, da bo ja vse sijano izpadlo. To pa je zopet ugodna prilika za »Slomškovo zvezo«. Pa čujte! »Straža« v temi ribari, šele 3. t. m. je razglasila, da se ustanovi obnemem podružnica »osrednje« Slomškove zveze, ne upa si pa na dan z lokalom in časom, ampak pravi, da se bo to na dan ustanovitve naznanilo v Götzovi dvorani. Glej jo spako, zaveda se, da med štajerskim učiteljstvom ni ugodnega terena za sejanje nesloge po »Slomškovi zvezi«, da bržčas ne bo najti farovski podrepanstva in rimskega priveska med učiteljstvom. Nočemo »Slomškove zveze«, ker je ne rabimo! Hvala lepa častiti gospodje, mi smo že polnoletni! Imejte vi svoje cerkve, tudi mi bomo radi prihajali v nje ob srčni in dušni potrebi, a šolo nam pustite pri miru, kakor pustimo mi vam cerkev popolnoma v vaše vodstvo. Še enkrat vam povemo, da vnašji stanovski organizaciji je prostora za vsakega zavednega učitelja, učiteljico in najsi bo globokoveren ali svobodomiseln, nikdo jih motiti ne sme v njihovem naziranju, a visoko dvigamo vsi svoj stanovski prapor, ker vemo, da le rama ob rami — v slope zid — je naša moč in naš spas! Zato roke proč od nas!

— Prevod na nove plače. Komisija za izdelavo uredbe o uvrstitvi uradništva po novem zakonu bo ta mesec izgotovila delo. — Kakor doznamo, deluje hkrati posebna komisija na uredbi o draginjskih dokladah, ni pa še edina, za koliko naj zniža draginjske doklade. Potemtakem je vsa regulacija — komedija.

— Italijanska vlada je preklicala odlok o odpustitvi učiteljstva, ne pa odloka o premeščenju učiteljstva in ukinitvi prvih razredov.

— Otvoritev češke šole v Ljubljani. V nedeljo, 7. t. m. se je v »Mladiki« slovesno otvoril prvi razred češkega jezika za otroke češkoslovaških državljanov v Ljubljani. Šolo je otvoril ataše Česoslovaškega konzulata v Ljubljani dr. Z a h o r s k y, najprej v slovenskem in nato v češkem jeziku. Predsednik Češke Obce g. Cvalital je nagovoril deco. Globoko čuteč nagovor je imela nato od Česoslovaške vlade poslana učiteljica za to šolo, g. Horakova. V imenu licejskega učiteljskega zbora je govoril prof. dr. Ivan Lah, v imenu oddelka za prosveto pa dvorni svetnik g. dr. Beznak. Šolo bo posečalo okrog 30 otrok.

— Opustitev pedagoške šole v Zagrebu. Minister za prosveto je predložil narodni skupščini zakon o opustitvi višjih pedagoških šol. Po tem zakonu se ukine naredba od 30. avgusta 1920, s katero se pooblašča minister za prosveto, da more po lastnem prevdaru razdeliti celokupno imetje teh šol na druge prosvetne ustanove. Zagrebška visoka pedagoška šola bo končala svoje poslovanje, ko dovrše tekom dveh let svoje študije dosednji slušatelji, ne da bi imela pravico sprejemati novih.

— Gozdna šola v Zagrebu. Po inicijativni zdravstvenega odseka za Hrvatsko, se v sporazumu z mestno občino ustanovi prihodno spomlad v zagrebški okolici gozdna šola za slabotne otroke, ki se morajo čim več gibati na zraku. Šola se uredi v Tuškancu, kjer se postavijo tudi barake, v katerih se bo vršil pouk v slučaju slabega vremena. Troške za ureditev in vzdrževanje šole prevzame vlada. Šolske barake je dobavila Nemčija na račun reparacij.

— Univerzitetni zakon. Kakor poroča beograjski »Novi list«, bo univerzitetni zakon te dni predložen ministrskemu svetu.

— Izpiti učiteljev nemške in madžarske narodnosti. Izpiti učiteljev nemške in madžarske narodnosti, ki so se vršili v dneh od 15. do 29. septembra, so dokončani. Rezultati so v splošnem zadovoljljivi. V prvem oddelku je bilo 1200 kandi-

datov. Od tega števila jih ni prišlo k iz-pitom 15%, nekateri so se opravičili, drugi pa tudi ne. Izpit jih je naredilo 75%, a padlo 25%. Najboljše so polagali izpite učitelji nemške narodnosti, za njimi madžarizirani in pomemčeni Srbi, Hrvatje in Slovenci in končno Madžari. Verjetno je, da bo ministrstvo dovolilo onim, ki so padli, ponavljanje izpitov.

— Umetniška šola »Probuda« na teh. sr. šoli v Ljubljani. Pouk na umetniški šoli se prične dne 25. oktobra vsak dan popoldne in zvečer. Par dni popreje se pa otvori končna šolska razstava, vsebujoča dela slušateljev prejšnjega šolskega leta. Med časom razstave in takoj od 20. oktobra dalje, bode pa vpisovanje in sprejemanje dam in gospodov s primerno šolsko naobrazbo na tehn. sr. šoli (prejšnja obrtna), prtiličje, desno. Slušateljem je treba plačati honorar, primerno ukovino mesečno naprej in pa vpisnino vsakoletno, katera višina se bode pravočasno določila ter bode razvidna na šolski deski in pa pri vodstvu šole. Znižanje honorarja ali pa celo brezplačno, je pa izključeno toliko časa, dokler prosilec ne pokaže sposobnost in pridnost na šoli, obnemem pa tudi dokaz o nezmožnosti plačevanja. Šola bode obsegala vse predpogoje akademične izobrazbe ter zabeležuje letos že četrto leto svojega obstoja. Učiteljski zbor sestoji iz najboljših strokovnjakov, umetnikov in znanstvenikov. Poučevalo se bode: risanje in slikanje portreta, alete, draperije in kompozicije, dalje narodna ornamentika in grafika. Predavanja: anatomija, perspektiva, arhitektonika, oblikoslovje, umetna zgodovina, splošni razvoj naše ljudske umetnosti, barvna kemija in barvoznanstvo. Ponejše se bodo otvorili še drugi tečajji iz umetniških panog, kakor za fresko, ki so prepotrebni za nadaljni kulturni razvoj Slovencev. — Voditelj šole in šef šolskega odseka Franjo Sterle, akad. slikar.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Obmejno šolstvo in »Družba sv. Cirila in Metoda«. V vodstveni seji Ciril-Methodove družbe dne 29. septembra t. l. se je dovolilo za nakup šolskih knjig za revno mladino na obmejnih šolah preko 14.000 Din. Žal, da se za enkrat vsem mnogobrojnim prošnjam ni moglo ustreči, ker tega ne dovoljujejo denarna sredstva. Družba uvidi veliko potrebo podpiranja naših obmejnih šol in bo vsikdar z veseljem prošnjam ustrezala, ako bodo to zmogli njeni dohodki. Severno mejo moramo podpreti, zlasti na šolskem polju. Otroci tamošnjih šol so večinoma revni in zelo težko kupujejo sedanje drage knjige. Pred vojno je oskrboval Schulverein in Südmarka odnotne šole skoraj z vsemi potrebščinami, zato pa je tudi nemstvo tako silno napredovalo. Ker pa ima družba poleg severne meje še druga zelo ogromna bremena, denarja pa malo, apeliramo na vso slovensko javnost, da se o vsaki priliki spominja in podpira Ciril-Methodovo družbo.

—r Skrajna omejitve srednjih šol. Italijanska šolska oblast je odredila, da smejo srednje šole sprejeti le omejeno število učencev, to je največ po 35 v en razred. Naval na srednje šole je bil pa že pred vojno tak, da je imel na goriški gimnaziji prvi razred po štiri paralelke. Po zadnji odredbi italijanske šolske oblasti bo postala srednja šola predpravica protežirancev, delavski in kmetski sinovi bodo izključeni. Da temu nevzdržnemu položaju vsaj nekoliko odpomorejo, so sklenili nekateri goriški učitelji, da takoj otvorijo zasebno gimnazijo. Seveda bo pa tudi pouk zelo drag in žepi staršev bodo dvakrat prizadeti. Zares lepo izvršuje Italija svoje namišljeno kulturno poslanstvo med podjarmljenimi narodnimi manjšinami!

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

Naše prvo potovanje potom F. S.

(Konec.)

Ustavili smo se v Sušaku, Bakru in Crikvenici, pozneje še v Zagrebu. Ves čas smo imeli lepo vreme in tudi dobra volja nas je spremljala povsod. Ako bi ne bilo mornarskega štrajka, bi bili še obiskali Split in Dubrovnik, kar smo morali položiti na prihodnje leto.

Po osmih dneh smo se vrnili sicer nekoliko utrujeni na telesu, ali pokrepčani na duhu, ki je bil po trupalnem delu potreben prijetnega razvedrila, potreben